

Lunds Universitet

Sociologiska institutionen

Engelsktalande invandrarkvinnor berättar om
nationalitetskänsla, svenskhet och
in/exkludering

Författare: Nina Nilén

Kandidatuppsats: SOCK01, 15 hp

Vårterminen 2015

Handledare: Johanna Esseveld

Abstract

Författare: Nina Nilén

Titel: English Speaking Migrant Women Narrate Feelings of Nationality, Swedishness and In/Exclusion

Kandidatuppsats: SOCK01, 15 hp

Handledare: Johanna Esseveld

Sociologiska institutionen, vårterminen 2015

How do English speaking women from USA and England who live in Sweden relate to nationality and inclusion and how is this affected by ethnicity, age, sex, and language skills? The aim of the study is to present an immigrant group often overlooked in Swedish research and immigration debates. With an intersectionality perspective and theories about nationality and in/exclusion the material which consists of qualitative interviews with four women is analyzed. Two of the women identified themselves with the politics of Sweden, one with language and one with the food culture. The matter of ethnicity was important with how the women felt accepted into the Swedish society. Ethnicity, age, sex, and language skills was affecting how the women experienced life in Sweden with regards to unemployment and in/exclusion.

Keywords: migration; intersectionality; nationality; qualitative interviews; feminist studies;

Innehåll

1. Introduktion.....	4
1.1 Inledning.....	4
1.2 Syfte och frågeställningar.....	4
1.3 Uppsatsens innehåll.....	5
2. Migrationsforskning.....	5
2.1 Internationell forskning.....	5
2.2 Svensk forskning.....	7
3. Teorier.....	9
3.1 Intersektionalitet.....	9
3.2 Nationalitet och in/exkludering.....	11
4. Metod.....	12
4.1 Beslut att göra en intervjustudie.....	13
4.2 Hade ett kvantitativt tillvägagångssätt varit lämpligt?.....	15
4.3 Intervjuerna.....	16
4.4 Etiska överväganden.....	17
4.5 Intervjupersonerna.....	18
5. Nationalitet.....	20
5.1 Tillhörighet.....	20
5.2 Exkluderade från den nationella gemenskapen genom arbetslöshet?.....	22
5.2.1 Arbetslöshet.....	22
5.2.2 Språk som inkluderande och exkluderande.....	25
5.3 Svenskheter och vithet.....	26
6. Slutsatser.....	28

1. Introduktion

1.1 Inledning

Migrationen i Sverige är idag ett frekvent samtalsämne inom medierna. Invandrare och invandring¹ väcker starka känslor i det nuvarande politiska läget. Ett populistiskt politiskt parti, Sverigedemokraterna, kom in i riksdagen 2010. Det ledde till att inga viktiga beslut kunde tas i riksdagen (Mellin 2014). Detta i sin tur ledde till att ett politiskt omval kom på tal, något Sverige inte haft på flera decennier (Svensson 2014). Invandrare är en stigmatiserad grupp som är omdebatterad i medierna och inom politiken (Schierup & Ålund 2011). Jag, som är vän med många invandrade människor och även barn till invandrare, ser stigmatisering som ett stort problem och vill undersöka sambandet mellan migration, nationstillhörighet och in/exkludering samt synliggöra engelsktalande invandrarkvinnor som grupp. Det finns redan en hel del forskning om migranter som flyttat inom västerländska länder. Mulinari och Reyes (2014) skriver "Att lyfta fram alternativa röster/.../synliggör också möjligheterna att formulera motberättelser som kan omvandla den etablerade ordningen" vilket jag tolkar som att det behövs fler studier som lyfter fram minoritetsröster.

Kvinnornas vardag studeras med hjälp av berättelser som framkommit i djupintervjuer. I intervjuerna som fokuserade kring perioden efter flytten (men där även en jämförelse gjordes med perioden innan) låg fokus på den upplevda nationaliteten. Ett intersektionellt perspektiv används för att förstå hur etnicitet och kön påverkar kvinnorna i deras vardag och därmed även deras upplevda nationalitet.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att lyfta fram hur engelsktalande invandrarkvinnor berättar om hur det är att leva i Sverige med tonvikt på nationalitet och in/exkludering.

Mina frågeställningar:

Hur påverkas kvinnornas nationalitetskänslor av deras språkfärdigheter, etnicitet och kön?

Vilka faktorer och påverkar dessa kvinnornas upplevda inkludering eller exkludering i det svenska samhället?

¹ Invandring och invandrare är ett övergripande begrepp som ofta används i Sverige, det innefattar migranter och utrikesfödda men även barn till utrikesfödda. (Regeringen. Ds 2000:43)

1.3 Uppsatsens innehåll

Här kommer jag kort att förklara uppsatsens innehåll. Först kommer tidigare forskning att presenteras under rubriken "Migrationsforskning", sedan presenteras intersektionalitet som perspektiv och teorier om nationalitet, inkludering och exkludering. Därefter följer "Metod" där jag förklarar valen som ledde till att jag använde mig av kvalitativa intervjuer, jag redogör även varför jag inte använde ett kvantitativt tillvägagångssätt eller andra kvalitativa metoder. Därefter presenteras de etiska överväganden jag har gjort. Avsnittet innehåller även en kort presentation av intervjupersonerna. Härfter följer analysen som är uppdelad i "Tillhörighet", "Exkluderade från den nationella gemenskapen genom arbetslöshet?" och "Svenskhet och vithet". Uppsatsen avslutas med slutsatserna som jag kommit fram till.

2. Migrationsforskning

I denna del kommer forskning kring migration att presenteras. Den är uppdelad under följande rubriker: "Internationell forskning" och "Svensk forskning". Det finns givetvis mer forskning än det som presenteras, och mitt urval är baserat på studier som handlar om nationalitet, exkludering och kön.

2.1 Internationell forskning

Det har publicerats en del kring migration och nationalitet, främst med fokus på människor som migrerar från U-länder till I-länder för arbetstillfällen eller för att förbättra sin levnadssituation. Patricia Pessar och Sarah Mahler (2003) presenterar ett flertal studier om migration, däribland Denise Brennans studie om dominikanska sexarbetare i Tyskland, och Luin Goldrings studie om mexikanska-USA migranter (Pessar & Mahler 2003). Goldring har studerat relationen mellan stat och genus. Hon fann att kvinnor fortsatte vara mindre aktiva inom politiken än män, även när de migrerat till USA. I mindre organisationer deltog kvinnor oftare, men vid större offentliga sammanhang deltog främst manliga representanter (Goldring 2002). I Pessar och Mahlers studie (2003) presenteras också Georges Fouron och Nina Glick Schillers studie kring hur haitianska kvinnliga immigranter får större makt inom sin familj när de skickar hem pengar till familjemedlemmar i Haiti. Pessar och Mahler (2003) refererar också till en studie av Aihwa Ong som visar hur livet som migrant skiljer sig mellan kinesiska män och kvinnor från Hong

Kong, männen utför oftast lönearbete och kvinnorna utför det oavlönade arbetet i hemmet och uppfostrar barnen (Pessar & Mahler 2003).

I sin artikel "Migrant Machismos: Exploring Gender Ideologies and Practices Among Latin American Migrants in London from a Multiscalar Perspective" använder Cathy McIlwaine Patricia Pessars typologi. Studien Pessar genomförde är baserat på 70 kvalitativa intervjuer, ett fåtal fokusgrupper och observationer. Pessar intervjuade Latinamerikanare om deras erfarenheter som immigranter i Storbritannien. Med hjälp av sitt empiriska material skapade hon en typologi där hon identifierar tre olika resultat av hur genusrelationer blir påverkat av migration. Det första resultatet är att migrationen kan utmana genusedologier och praktiker, det andra är att den kan skapa förståelse för motsatta hegemoniska genusedologier och det tredje är att den kan förstärka de genusedologier och normer som personen hade innan migrationen. Dessa olika resultat av en migration behöver inte ske meddetsamma utan kan förekomma i olika faser av livet och de kan variera beroende på klass och social position (Pessar refererat i McIlwaine 2010).

I sin studie kommer McIlwaine fram till att genusedologier omvandlas efter migration och att det finns tydliga skillnader mellan kvinnor och män. Männen i studien hade fått anpassa sig till marginaliserade maskuliniteter från att ha haft en hegemonisk maskulinitet i sitt hemland. En del män (inräknat männen till kvinnorna McIlwaine hade intervjuat) tog ut den aggression som blev ett resultat av att de hade mindre makt i samhället genom att misshandla kvinnorna, både psykiskt och fysiskt. Många kvinnor i studien ansåg sig ha fått ett "bättre liv" i London även om de fått en lägre social status. Ett flertal kvinnor hade fått större frihet, något många män såg ner på. Att behärska det engelska språket framförde många kvinnor i studien som en avgörande aspekt i att de fått tillgång till betalt arbete. Det var en av förklaringarna till varför kvinnorna avancerade enklare i arbetslivet² och större andel av kvinnorna än männen startade egna företag (McIlwaine 2010). McIlwaine framhäver hur viktigt det är att det forskas kring genus, migration och identitet och hon skriver även att det behövs fler studier i olika länder med fokus på migration och genus. Min studie skiljer sig från McIlwaines då min är utförd i Sverige, med kvinnor från engelsktalande länder och med bättre sociala villkor. Jag har inte teoretiserat kring

²"Women were more likely to become cleaning supervisors than men/.../ it did entail increased levels of responsibility/.../Women tended to get supervisor jobs because their English was better" (McIlwaine 2010 s.292)

maskuliniteter och jag använder andra teoretiska begrepp och mitt fokus ligger mer på begreppet nationalitet, något som är frånvarande i McIlwaines studie.

2.2 Svensk forskning

Det finns mycket forskning om migration i Sverige, men jag börjar med en presentation av Lundströms studie då den fokuserar på en liknande grupp kvinnor som jag studerat, nämligen kvinnor som flyttat mellan USA och Sverige. Senare kommer forskning om migration i svensk historia samt lagstiftningen kring invandring att presenteras. Denna forskning presenteras för att förtydliga klimatet kring migration som råder i Sverige som skapar förutsättningarna för mina intervjupersoners liv här.

Lundström har intervjuat vita svenska invandrare i USA och Singapore. Betydelsen av och reproduktionen av vithet är centralt i Lundströms artikel. Hon utgår från en svensk vithet, vilket i USA innebär både förkroppsligat kapital, som skönhet, och kulturella värden, till exempel att vara pålitlig. Svensk vithet är alltså positivt rasifierat i USA. En jämförelse mellan kvinnorna i USA och Singapore visade stora skillnader. I USA kunde de smälta in och inte bli tagna för "svenska kvinnor" (som även tillskrevs en sexualitet som är knuten till negativa värderingar). De svenska kvinnorna i Singapore kunde dock inte smälta in, på grund av att deras vita svenskhet inte kunde smälta samman med den majoritetsfolkgrupp som fanns i Singapore. Dessutom tillhörde den vita svenskheten inte något av de eftertraktade utseenden, utan i Singapore är det euroasiatiska³ utseendet som är åtråvärt (Lundström 2010). Dock verkar Lundström anta att västerländsk vithet är idealet och därmed missar hon att vit hy i Östasien symboliserar överklass eftersom den östasiatiska överklassen inte behövt arbeta hårt utomhus. I likhet med min studie har Lundström funnit sina intervjupersoner genom en organisation. Hon fann sina genom organisationen SWEA som är ett nätverk för svenska kvinnor utomlands. I Lundströms studie verkar intervjupersonerna vara mer engagerade i organisationen och i att behålla en "nationalitetskänsla" än kvinnorna i min studie.

Det första svenska politiska programmet för migration presenterades 1975. Det var baserat på ett multikulturellt, liberalt nationskoncept. Programmet gav immigranter samma formella rättigheter

³Ett begrepp som Lundström använder.

som svenska medborgare. 1975 kom även en asylpolicy för att återföreka familjer, som inte krävde språktest eller inkomstkriterium. Men detta skyddade inte invandrare från diskriminering skriver Carl Ulrik Schierup & Alexandra Ålund i artikeln "The End of Swedish Exceptionalism" (2011). I mitten av åttiotalet kom det många flyktingar från Afrika och Asien till Sverige och utmaningen blev att få in dem i arbetsmarknaden (Schierup & Ålund 2011).

Under den ekonomiska krisen på nittiotalet genomförde den svenska regeringen en rad ändringar i sitt politiska program för invandrare, och en ny integrationspolicy skapades för att ersätta den tidigare immigrationspolicyn (Schierup & Ålund 2011). Målet med denna var att skapa en ny svensk identitet baserad på demokratiska värderingar samtidigt som försök gjordes att minska diskriminering på grund av etnisk, kulturell eller religiös bakgrund (Schierup & Ålund 2011). Den nya integrationspolicyn möjliggjorde för skapandet av en elit inom affärsvärlden, politik, akademien och media av medborgare med utländsk bakgrund men införandet av policyn har även lett till ökad fattigdom och rasifierad exkludering (ibid.). Under Moderaternas ledning i och efter 2006 skedde en ökning av lågavlönade arbetare på grund av de stränga finanspolitiska åtgärderna Moderaterna genomförde. I början på 2000-talet skedde det en ökning av arbetslöshet, främst bland unga med invandrarbakgrund. Fattigdomen i städerna ökade då också. Enligt Schierup & Ålund (2011) skriver medierna ofta om hög arbetslöshet, vandalisim och kriminalitet och skyller detta på kulturella skillnader, kallar det invandrarfamiljens problem och hänvisar till "deras kultur" . Vid 2008 började regeringen återigen tala om demokratiska grundvärden så att även de som levde utanför det "normala samhället" skulle känna tillhörighet. Detta var tänkt att leda till kulturell assimilation och inte en jämlik kulturell pluralitet skriver Schierup & Ålund (2011). Schierup och Ålund (2011) skriver vidare att nedbrytningen av den sociala välfärden i Sverige leder till rasifierad ojämlikhet och social exkludering. Samtidigt växer de xenofobiska politiska partierna, även om mainstream medier är kritiska till dessa partier så ändras diskurserna kring migranter i medierna. Det går även att finna rasistiska uttalanden i regeringsrapporter. Den rasistiska och xenofobiska befolkningssdelen växer och 2010 kom ett parti med rasistisk grund, Sverigedemokraterna, in i riksdagen (Schierup & Ålund 2011).

3. Teorier

Nedan kommer jag presentera de teorier jag har använt i min analys. Först presenteras ett intersektionalitetsperspektiv som jag valt då jag under intervjuerna upptäckte hur olika faktorer som kön och etnicitet, till viss del även ålder tillsammans påverkade kvinnornas berättelser om sina liv i Sverige och innan de kom till Sverige. Nästa del som presenteras innehåller teorier om nationalitet och in/exkludering.

3.1 Intersektionalitet

Intersektionalitet tar sin utgångspunkt i ett antagande om att det inte går att studera en kategori, exempelvis kön, utan man måste ta hänsyn till andra kategorier, för att skapa en bra förståelse av ett visst fenomen (Frankenberg 1993). I min studie är detta fenomen engelsktalande invandrarkvinnor i Sverige, men eftersom detta inte är en homogen grupp (kvinnorna har olika etniskt ursprung och klasstillhörighet) använder jag mig av ett intersektionellt perspektiv med fokus på kön, etnicitet och nationalitet. Reyes och Mulinari (2014) förklarar ett intersektionellt perspektiv som:

Ett intersektionellt perspektiv ställer frågor om hur makt och ojämlikhet vävs in i uppfattningen om vithet, manlighet, könstillhörighet, heterosexuallitet, klasstillhörighet mm. genom ett ständigt (åter)skapande av nya markörer som gör skillnaden mellan "vi" och "dem" till sociala koder. (Reyes & Mulinari 2014 s.9-10)

Intersektionalitet växte fram inom feministisk forskning i slutet på 1980-talet då svarta kvinnor visade hur vita feministers definition av "kvinnan" inte stämde in på dem och att de blev exkluderade i politiska sammanhang och analyser av kvinnors ageranden och livssammanhang. En av de första kvinnorna som synliggjorde detta var Sojourner Truth i sitt berömda tal "Ain't I a Woman?" på 1850-talet (Esseveld & Larsson 1996). Mer än hundra år senare kritiserar den svarta feministen Audre Lorde den vita feministen Mary Daly:

Med din uteslutning i *Gyn/Ecology* avfärdade du mitt arv och alla andra icke-europeiska kvinnors arv och du förnekade de faktiska förbindelser som finns mellan oss alla/.../Att sedan inse att de enda ord du citerade från svarta kvinnor var de ord du använde i inledningen till ditt kapitel om afrikansk könsstympning fick mig att undra varför du alls behövde använda dem/.../läste du någonsin mina ord, eller ögnade du bara genom dem på jakt efter citat som

du ansåg kunna ge ett värdefullt stöd åt en förutfattad mening om någon gammal och förvanskad förbindelse mellan oss? (Esseveld & Larsson 1996 s.272-273)

Nina Lykke skriver att Chandra Mohanty publicerade en artikel i slutet av 1980-talet där hon analyserade vita feministers slogans. Hon kom fram till att deras budskap innehöll försök att skapa ett globalt "vi". Samtidigt som andra grupper av kvinnors intressen ignorerades och istället för att förena kvinnor gjordes icke-vita icke-medelklasskvinnor till ett "dem" och härmed reproducerades en kolonial tradition som var baserad på kulturell essentialism (Lykke 2011).

Den inomfeministiska kritiken, från queerfeminister, lesbiska feminister samt mansforskningsfeminister har bidragit till utvecklingen av intersektionalitetsteorier och att fler kategorier än endast kön, och ibland kön och klass, inkluderats (Lykke 2011). Nuförtiden syftar ett intersektionellt perspektiv till att synliggöra:

...samverkan mellan olika samhällsliga maktasymmetrier, baserade på kategorier såsom genus, sexuell preferens, klass, profession, ålder, nationalitet etc. (Lykke 2003 s.48).

Mitt fokus ligger på den intrakategoriska komplexiteten, den komplexitet som uppstår då en grupp hamnar mellan två, eller flera, kategoriseringar. Lykke (2003) skriver att om forskaren endast skulle ta hänsyn till en kategori, exempelvis hudfärg, så missar forskaren komplexiteten av ett fenomen då kön aldrig kan vara fränkopplat från hudfärg.

Kvinnorna jag intervjuat hamnar i en förbisedd grupp i det svenska samhället då de kommer från USA och England och därmed inte anses passa in i en syn där invandrarna betraktas som personer som kommer från t ex Afrika, Mellanöstern mm. I analysen undersöker jag nationalitetskänslor hos kvinnorna, hur dessa samverkar med och blir påverkade av etnicitet⁴ och kön⁵. Mitt mål är att lyfta fram vad som kan ske i skärningspunkten mellan kön, etnicitet och nationalitet. Yuval-Davis (2010) har diskuterat faran med att hitta kännetecknen för marginaliserade grupper då de lätt beskrivs som offer för ett strukturellt förtryck, även om mina intervjupersoner inte tillhör marginaliserade grupper (om jag tar hänsyn till en kombination av deras klass och etnicitet) är det viktigt att kvinnorna presenteras som handlande agenter.

⁴ Etnicitet till skillnader mellan människor som påstås finns i fysiska, genetiska och kulturella skillnader (Frankenberg s.13).

⁵ Kön är här använt som en social konstruktion som är kulturellt betingad (Esseveld & Mulinari 2015).

3.2 Nationalitet och in/exkludering

Maud Eduards (2007) och Beverly Skeggs (2006) har båda skapat teorier kring kategoriseringar som inkluderar men även exkluderar, som begreppet "de andra". Eduards (2007) fokuserar på hur en nationalitetskänsla uppstår i Sverige, det sker i samspel mellan politik, historia, kultur och kropp. Den nationella "vi"-känslan sätts emot "de andra", de utanför nationen. Hon skriver att samhället formar medborgarna samtidigt som medborgarna formar samhället, det handlar med andra ord om ett dialektiskt förhållande som dock inte alltid är synligt. Eduards hänvisar till Baumans teorier om vänner och fiender. Fiende används för att framställa andra och när dessa andra kommer in i landets territoriella gränser skapas en oordning och svenskarna får svårt att skilja på vänner och fiender. Symboler skapas för att skydda Sverige mot dessa andra, en sådan symbol är Moder Svea. Eduards skriver att nationen är könad och att männen blir beskyddare av kvinnor och barn. Det som ska beskyddas är hot från "de andra" som är "riktade antingen mot svensk välfärd eller mot svensk kultur, moral och sedlighet" (Eduards 2007 s.55). "Svensk nationell gemenskap" kräver en identifikation med "inte bara med landets territoriella gränser utan också med dess historia, kultur, näringsliv och politik" (Eduards 2007 s.20). Eduards fortsätter med att förklara hur mäns beskydd av kvinnor sker på männens villkor, hur kvinnors roll är att reproducera och det manliga "skyddet" tillskrivs positiva värden. Kvinnorna blir exkluderade från politiken och krig då det är deras medborgerliga skyldighet att föda barn något som skapar en beroenderelation (Eduards 2007). Med stöd i denna teori analyserar jag hur intervjupersonernas nationalitetskänsla beskrivs, försöker de skapa en identifikation till svensk historia, kultur och politik. Vilket innehåll får denna identifikation?

Skeggs (2006) presenterar en analys av betydelsen av respektabilitet i det brittiska samhället med utgångspunkt i intervjuer med arbetarklasskvinnor i sin bok *Att bli respektabel: Konstruktioner av klass och kön*. Enligt Skeggs är respektabilitet centralt i identitetsskapandet och hon visar att identitetsskapande sker med hjälp av en uppdelning av vi och dem, och mellan att vara och att inte vara respektabel. Skeggs visar på hur de som inte har tillräckligt med kapital för att tillhöra medelklassen är medvetna om att de "inte riktigt fått till det" (Skeggs 2006). Hon använder respektabilitet som ett redskap för att analysera klassrelationer, inom arbetsklassen och mellan

arbetarklassen och medelklassen i England i slutet av 1900-talet. Skeggs tydliggör att feministiska forskare studerade klassrelationer på 1970-talet men skriver vidare att det faktum att "klass inte längre används som ett teoretiskt verktyg innebär inte att fenomenet har upphört att existera" (Skeggs 2006 s.17). Skeggs hävdar vidare att klassrelationer genomsyrar allas vardag. I sin studie visar Skeggs arbetarklasskvinnors disidentifikation och dissimulering med arbetarklassen och skriver dessutom hur de förhåller sig till femininitet⁶. Hon kommer fram till att kvinnorna i arbetarklassen hade så lite kapital att de endast kunde undvika förluster, istället för att exempelvis omvandla utbildning till symboliskt kapital och ekonomisk vinst. När Skeggs inled sin studie gick kvinnorna i en omvårdnadskurs eftersom kvinnorna hade på grund av sina låga kapital brist på möjligheter och deras alternativ var arbetslöshet.

I min analys kopplar jag ihop Skeggs begrepp respektabilitet med Eduards begrepp sedlighet, och med ett intersektionellt perspektiv analyseras Janes erfarenheter i det svenska samhället.

4. Metod

Här kommer mitt val av metod att presenteras, jag skriver vad som ledde upp till beslutet av att göra intervjuer. Därefter skriver jag kort om varför jag inte valde att göra en kvantitativ studie. Sist presenterar jag mina etiska överväganden.

Lykke (2011) skriver att vetenskapliga metoder är "... the concrete approaches chosen to carry out a particular piece of research" (2011 s.144). Hon berättar vidare om olika feministiska ansatser och återger deras förhållningssätt till vetenskapliga metoder. Den postmoderna feminism förklarar hon som något antimetodologisk. De undviker att använda sig av bestämda metodologiska regler (Lykke 2011). Vidare skriver Lykke om den postkonstruktivistiska teoretikern Donna Haraways perspektiv. Haraway anser att forskarens och forskningssubjektets situation och den sociala kontext inom vilken en studie är utförd ska synliggöras i vetenskapliga texter. Enligt Haraway ska objektivitet omdefinieras till intersubjektivitet. En av de viktiga punkter inom feministisk postkonstruktivism är att relationen mellan forskare och studiesubjekt ses som en tillfälligt, men nödvändigt, relation (Lykke 2011). Lykke presenterar även

⁶"Användningen av femininitet var det medel som stod till buds för att försöka skaffa sig framtida tillgångar genom äktenskapsmarknaden" (Skeggs 2006 s. 132)

ståndpunktsfeminism, ett perspektiv hon ser som "research for, by, about and with women" (Lykke 2011 s.147). Hon förklarar vidare att ståndpunktsfeminister anser att det finns en riktig värld bortom intervjupersonernas berättelser som kan studeras via ett objektiva och neutralt förhållningssätt (Lykke 2011). Självt hämtar jag inspiration från alla dessa perspektiv. Mitt mål är att lyfta fram skillnader mellan invandrarkvinnor genom att ta utgångspunkt i kvinnornas situationer och deras erfarenheter och sätta dessa i relation till den sociala kontext som kvinnorna befinner sig i.

4.1 Beslut att göra en intervjustudie

Vilken metod som ska användas vid en studie ska enligt Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen (2003) väljas utifrån forskningsproblem och teoretiska (även vetenskapsteoretiska) antaganden. Det finns de som förespråkar en blandning av olika metoder för att skapa ett bra empiriskt material (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2003). Clive Seal (1998) har skrivit om kvalitativa intervjuer som tillvägagångssätt. För att nå intervjupersonernas egna upplevelser och känslor krävs ett kvalitativt tillvägagångssätt skriver han (Seale 1998). Han berättar vidare om epistemologiska skillnader mellan det mer klassiska realistiska tillvägagångssättet med stängda frågor och föreställningen om objektivitet och det nyare idealistiska tillvägagångssättet med öppna frågor. Forskare som tillhör det idealistiska förhållningssättet hävdar att det inte finns en bakomliggande sanning i det intervjupersonen säger utan det finns endast olika versioner av sanningen och forskaren kan endast få tillgång till den del som intervjupersonen delger. Det är den sistnämnda, idealistiska versionen som är den som anknyter till (Seale 1998). En deduktiv ansats går från generella teorier om vissa fenomen till att dra slutsatser om enskilda fall (Seale 1998). Jag däremot förhåller mig till en induktiv ansats, vilket betyder att jag studerar enskilda fall för att sedan koppla dessa till teorier för att dra slutsatser om det jag studerat (Seale 1998).

Intervjupersonerna söktes genom gatekeepers⁷ som jag upptäckte genom amerikansk-svenska föreningars Facebooksidor. Syftet med föreningarna är att låta invandrare från USA, och andra västerländska länder, att komma i kontakt med varandra. Föreningarna skickade mitt

⁷En gatekeeper (engelskt begrepp) är en person som har tillgång till ex. en community (Hennink 2011 s.68). Gatekeepers "...are the sponsors, officials and significant others who have the power to grant or block access to and within a setting"(Seale (red) 1999 s.221)

meddelande⁸ till deras medlemmar. Två av de slutliga intervjupersonerna hörde av sig efter ha läst meddelandet⁹. Den tredje intervjupersonen hade jag intervjuat tidigare om hennes migration då hon nyligen flyttat hit från USA. När jag frågade henne om hon kunde tänka sig delta var hon villig att ställa upp igen. Hon erbjöd sig att fråga bland sin umgängeskrets om någon var intresserad, och det var så jag fann den sista intervjupersonen¹⁰.

Hennink, Hutter och Bailey (2010) har sammanställt en tabell över tre vanliga kvalitativa metoder som förklarar syfte, tillvägagångssätt, fördelar och nackdelar med de olika metoderna. Dessa kommer jag kort att presentera här. Observationer används för att se hur människor interagerar i en specifik situation, till sin hjälp använder forskare observationsguider. Fördelen med metoden är att det finns många olika situationer som är observerbara och det blir möjligt att kontextualisera samtidigt som det blir möjligt att studera människors faktiska beteende. Nackdelen presenteras som att tolkningen av observationer kan vara subjektiv och att det krävs att forskaren gör en tydlig skillnad på vilken form av deltagande och observation hen valt. Att använda sig av fokusgrupper är en annan kvalitativ metod som presenteras av Hennink Hutter och Bailey (2010). Denna metod väljs när en forskare vill identifiera attityder om ett ämne eller finna normer inom ett samhälle, till sin hjälp har forskaren en diskussionsguide. Fördelarna med fokusgrupper är att forskaren kan tillhandahålla sig en stor mängd information snabbt, diskussion i gruppen kan bidra till fler detaljer uppmärksammas och förtydligas. Metoden möjliggör även att olika åsikter framkommer och kan även ha en frigörande effekt för deltagarna. Nackdelen med metoden är att det blir svårt att fördjupa samtalen då gruppdeltagarna bestämmer över innehållet. Hennink, Hutter och Bailey skriver också att denna metod inte är passande för studier av personliga berättelser (som står i centrum för min studie). Den tredje metoden som Hennink, Hutter och Bailey presenterar är "in-depth interviews" som är den metod jag använt mig utav. Målet med denna är att identifiera individuella erfarenheter, uppfattningar och känslor. Till hjälp använder forskaren sig av en intervjuguide. Fördelarna med denna metod är att forskaren kan gå på djupet kring ett visst ämne, och metoden är även bra för känsliga ämnen samt att den tillåter att intervjupersonernas erfarenheter kan sättas i relation till en social kontext. Nackdelarna med denna metod är att den sätter intervjupersonerna i centrum och det är endast individuella

⁸Där hade jag skrivit att jag sökte invandrade kvinnor från USA eller England, gärna i åldrarna 20-30. Hela meddelandet finns som bilaga nummer 3.

⁹Det fanns fler som var intresserade, men de passade inte in i kriteriet kring ålder eller vilket land de migrerat från.

¹⁰Denna kvinna hade då även fått läsa meddelandet som jag skickat till föreningarna innan hon bestämde sig för om hon ville delta eller inte.

berättelser som studeras. Härmed blir det viktigt att forskaren väljer att göra flera intervjuer för att identifiera så många olika problem som möjligt (Hennink, Hutter & Bailey 2010). Några övergripande nackdelar med kvalitativa intervjuer är att det inte går att dra slutsatser om effekter, förhållanden eller influenser, och det går inte att generalisera resultaten (Hennink, Hutter & Bailey 2010).

Enligt Hennink, Hutter och Bailey (2010) är det viktigt att fundera på sin egen roll som forskare då forskaren är medskapare av intervjuerna. Jag funderade på hur jag skulle framställa mig själv inför intervjuerna då jag själv medkonstruerade dem när jag, till exempel, ställt följdfrågor eller bitt intervjupersonerna förklara mer om något ämne (Hennink, Hutter & Bailey 2010).

Medvetenheten om min roll som forskare (och hur jag påverkar interaktionen) gjorde att jag valde att klä mig i semiformella kläder, en blus i färg med en modern kjol till, för att ge ett vänligt men professionellt intryck. Detta för att upprätthålla den tillfälliga hierarkiska relationen mellan forskare och intervjusubjekt som enligt postkonstruktivistiska feminister krävs (Lykke 2011).

4.2 Hade ett kvantitativt tillvägagångssätt varit lämpligt?

Ett alternativt tillvägagångssätt att studera engelsktalande invandrarkvinnor från USA och England som grupp hade varit att göra en enkätundersökning eller att genom officiell statistik få fram siffror som analyseras med variabler om till exempel deras ekonomi, fritidsintressen, sysselsättning samt välmående (Seale 1998). Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen som skrivit *Statistisk verktygslåda: Samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder* (2003) förespråkar kvantitativa metoder, eller en blandning av kvantitativa och kvalitativa, men de erkänner även att vissa forskningsfrågor endast kan besvaras av kvalitativa intervjuer. Som exempel på vad som inte kan besvaras med hjälp utan kvantitativa metoder men kan besvaras med kvalitativa, är personers inre tankar (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2003 s.17-19). Eftersom jag vill nå en djupare förståelse av invandrarkvinnors tankar, erfarenheter och upplevelser valde jag ett kvalitativt tillvägagångssätt. Det finns andra skäl till varför jag valde bort att använda officiell statistik, eftersom invandrade kvinnor från USA och England representerar en liten procent av de som bor i Sverige är risken att resultaten inte hade blivit tillförlitliga. Med hjälp av *statistikdatabasen.se* tog jag fram statistik över antalet utrikesfödda

kvinnor från Storbritannien och Nordirland samt för USA i åldrarna 20-34 som levde i Sverige under 2014. Totalt var det 3989 kvinnor, varav 1669 var födda i Storbritannien och Nordirland och 2320 var födda i USA¹¹.

4.3 Intervjuerna

Hennink (2010) diskuterar hur gåvor kan påverka intervjuer och rekommenderar att tacksamhetsgåvor ges efter intervjuerna (Hennink 2010). På grund av ekonomiska omständigheter gjordes inte detta, dock medtog jag wienerbröd till de intervjuer som skedde i kvinnornas hem. Den fjärde intervjun ägde rum på ett café där jag bjöd jag kvinnan på fika. Beslutet att genomföra intervjuerna i kvinnornas hem skedde i samråd med dem. Forskning har visat att platsen där intervjuer äger rum är viktig, så jag antog att kvinnorna skulle tala mer öppet om sina liv i en bekväm situation än vad de skulle gjort om vi träffats på en plats där de inte kände sig hemma (Hennink 2010). Intervjupersonerna fick även välja vilket språk de ville tala på, tre valde att tala på engelska och en valde att tala på svenska.

Jag har använt kvalitativa intervjuer där intervjufrågorna inte var av standardiserat format och intervjupersonerna kunde fritt berätta vad de ville, detta innebär att de frågor jag ställde kunde besvaras med intervjupersonernas egna ord (Patel & Davidsson 2003). Min intervjuguide¹² bestod av frågor om kvinnor liv innan flytten, hur flytten till Sverige gick till och hur deras vardag i Sverige såg ut. Min sista fråga var om kvinnorna kände sig svenska, amerikanska/engelska eller något annat.

Att ljudinspela och ta anteckningar är två tekniker som kan användas för att registrera intervjusvaren och jag har använt båda teknikerna. Fördelen med en ljudinspelning är att man fångar upp allt som sägs i intervjun ordagrant, både tonläge och uttal (Patel & Davidsson 2003). Materialet lyssnade jag igenom flera gånger för att säkerhetsställa att jag uppfattat det intervjupersonerna sa korrekt. Nackdelen med ljudinspelning är att det kan ta mycket lång tid att transkribera och att ansiktsuttryck inte registreras (ibid.), därför kompletterande jag ljudinspelningen med anteckningar. Under intervjuernas gång hände det några gånger att jag

¹¹Tabellen finns i bilaga 1.

¹²Bilaga 2.

stängde av ljudinspelaren, detta för att respektera intervjupersonernas integritet när de av olika anledningar tog en paus från intervjun, exempelvis att de fick telefonsamtal. Eftersom jag hade antecknat under intervjuernas gång visste jag var vi hade lämnat samtalet och när intervjuerna upptogs kunde vi återuppta samtalet smidigt.

Jag valde att intervjua yngre kvinnor då vi skulle vara närmre i åldrarna och ha möjligheten att förstå varandra eftersom ålder sätter stor prägel hur människor talar (Nordenstam 2003).

Nackdelen med detta kan vara att jag inte ställt vidare frågor när det behövs därför att jag kände igen mig i situationen. Att jag kände igen mig i det som intervjupersonernas berättade hände vid ett fåtal tillfällen till exempel när Olivia berättade om hur hennes föräldrar hade hjälpt henne ekonomiskt eller när Jane och Olivia uttryckte sina tankar om vad de (och jag) uppfattade som svensk blyghet och ohövlighet . Trots att kvinnorna var i olika livsskederna, två hade barn och var gifta, de andra var samboende utan barn, upplevde jag att samtalen flöt på bra och jag fick höra om migrationsprocessen, valen de gjort och hur de levde i Sverige.

Temaområden som dök upp under samtalen var nationalitetskänslor, känslor av att tillhöra en gemenskap, känslor av att känna sig exkluderad, språk, anställning, arbetslöshet, familj, ekonomi och hälsa. Under bearbetningens gång har jag efter hand valt att endast gå vidare med teman om nationalitetskänslor, arbetslöshet och språk. Detta betyder att jag valde bort teman om anställning familj, hälsa och ekonomi, detta efter att jag analyserat i några veckor. Beslutet tog jag för att begränsa arbetet och för att ha möjlighet att fördjupa mig i de teman som var kvar. Beslutet av att ta bort teman om ekonomi och hälsa gjorde även att jag tog bort klassbegreppet som jag från början hade haft för avsikt använda som ett av de större teoretiska begrepp i analysen.

4.4 Etiska överväganden

Forskare har " an obligation and commitment not only to research participants but also to those who read, reinterpret and take seriously the claims that we make" (Doucet & Mauthner 2012 s.5). Det innebär att forskare har en skyldighet att vara transparenta och låta sina syften och avsikter vara tydliga för både intervjupersoner och läsare. Det är upp till forskare själva att välja hur mycket de vill delge, skriver Doucet & Mauthner i "Knowing Responsibly: Ethics, Feminist Epistemologies and Methodologies" (2012 s.25). När intervjuerna var genomförda och

ljudinspelaren avstängd berättade jag mer detaljerat om anonymiseringsprocessen¹³ och jag lät kvinnorna själva välja det namn de framträder med i uppsatsens text, detta för att inte avhumanisera kvinnorna genom att kalla dem för exempelvis "intervjuperson 1".

Anonymiseringsprocessen är viktig för att undvika att intervjupersonerna tar skada av studien och för att dessa inte ska bli igenkända av andra då det är svårt för en forskare att veta vilka konsekvenser en studie kan få för de som deltar i den (Hennink 2010). All information som kan röja mina intervjupersoners identiteter är avlägsnad, det betyder att jag inte använder personernas riktiga namn och nämner inte deras yrkestitlar, tidigare yrken, eller vilka länder de tidigare bott i. Detta visade sig bli ett mer omfattande arbete än jag räknat med då studien handlar om migration och intervjupersonerna talar mycket om deras tidigare vistelser i andra länder. Intervjupersonerna erbjöds även att se den färdiga uppsatsen och att se vilka citat som valts ut innan uppsatsens inlämning så att de skulle känna sig bekväma med dem, då jag anser det är viktigt att respektera intervjupersonerna. Alla ville gärna läsa uppsatsen när den är färdig och några ville säkerställa att jag inte nämnde deras yrke, bostadsort eller deras makars arbetsplatser, vilket jag givetvis har respekterat.

Ett av de etiska dilemman jag stött på under studiens gång är hur jag ska presentera delar av kvinnornas berättelser i citat. Doucet & Mauthner (2014) refererar till Miriam Glucksmann som menar att relationen mellan forskare och intervjusubjekt är fyllda med tillit och det betyder att forskaren inte ska vrida på uttalanden för att se till så att de passar in på studiens syfte (Doucet & Mauthner 2014). Min första intention var att lämna citaten oredigerade för att på så sätt ge en rättvis representation. Men eftersom citaten är från samtal som ska omvandlas till text, och det är svårt att tänka sig att kvinnorna hade uttryckt sig likadant i skrift, bestämde jag mig för att avlägsna ord som jag uppskattade var överflödiga.

4.5 Intervjupersonerna

I denna del kommer intervjupersonerna att presenteras. De fyra intervjupersonerna var mellan 21 och 34 när intervjuerna genomfördes och alla var födda i engelsktalande länder, USA och England. Då mitt kriterium var att kvinnorna själva skulle invandrat till Sverige och att deras vistelse i Sverige inte var ett resultat av deras föräldrars handlingar, hade de bott i Sverige mellan

¹³Redan i meddelandet som föreningarna delade ut till sina meddelande hade jag skrivit att kvinnorna skulle vara anonymiserade.

två och tio år. Deras bakgrund kommer kort presenteras här innan jag fortsätter med analysen i kapitel 5.

Lucy är en ung, vit kvinna som flyttade till Sverige för att bo med sin nuvarande, svenskfödda, man. Lucy har bott i Sverige och innan dess i USA. I USA bodde hon i en mindre by och hon behövde bil för att ta sig någonstans. I Sverige bor Lucy i en av landets större städer. I USA hade hon ett extrajobb på en snabbmatskedja och studerade samtidigt på gymnasium. I Sverige är Lucy arbetssökande. Hon hade bott i Sverige cirka ett år när intervjun genomfördes.

Jane är den intervjujuperson som varit bosatt i Sverige kortast tid. Hon har asiatiskt och europeiskt påbrå och även hon har endast bott i Sverige och USA. Både i USA och i Sverige bodde Jane i städer. Hon kom till Sverige när hennes amerikanska make behövde flytta av yrkesskäl. Hon och hennes make har även barn som följde med dem vid flytten. På grund av hennes makes anställning fick de möjlighet att köpa en lägenhet i ett av de finare områden i staden. Jane var hemmafru i USA, hon studerade svenska på SFI¹⁴ i Sverige när intervjun ägde rum¹⁵.

Olivia hade varit bosatt i många olika länder innan hon flyttade till Sverige, för att inte separeras från sin svenska pojkvän som hon träffat utomlands. Det var tack vare Olivias föräldrars ekonomiska situation som hon fick tillgång till en bra utbildning i London. Olivia, som är en av de äldre intervjujupersonerna, har blandat ursprung, engelsk och västasiatiskt-sydasiatisk. Hon växte upp i en storstad hon presenterade som multikulturell och hon berättade att hon aldrig hade tänkt mycket på sin blandade härkomst. Efter sin utbildning hade Olivia rest, jobbat och studerat i flera länder runt om i världen. I Sverige arbetar Olivia inom utbildningssystemet.

Den fjärde intervjujupersonen är **Katie** som bott i Sverige i flera år, och hon är den enda av intervjujupersonerna som ville genomföra sin intervju på svenska. Hon är en vit kvinna som bott i olika länder men kommer ursprungligen från USA. Katie kunde genomföra sin utbildning i USA tack vare stipendier. Hon var den enda intervjujupersonen som inte flyttade till Sverige främst för sin pojkvän, men för att hon ville vidareutbilda sig. I dag är hon gift med en svenskfödd man, har

¹⁴Svenska för invandrare. Jag använder förkortningen genom hela uppsatsen.

¹⁵Under intervjun berättade Jane att hon nyligen fått reda på de är tvungna att flytta från Sverige eftersom makens företag skulle flytta sitt kontor (där maken jobbade) från Sverige till ett annat land. Jane och hennes make hade haft som intention att vara bosatta en längre tid i Sverige.

barn och arbetar hon inom utbildningssystemet. Tre av de fyra kvinnorna bor i ”finare” områden i sina respektive städer, som inte är kända för att vara invandrartäta¹⁶.

5. Nationalitet

I denna analysdel är materialet kategoriserat efter teman som framkom under bearbetningens gång. Det är teman som kvinnorna rört vid i sina berättelser och förhåller sig till på olika sätt. Först kommer intervjupersonernas berättelser om vad det innebär att ha en nationalitet att analyseras. Jag analyserar även hur deras nationalitetskänsla har förändrats sedan de flyttades från sitt hemland. Jag ser även närmare på hur de berättar om ”att känna sig svensk (eller inte)”. Analysen presenteras under tre rubriker: "Tillhörighet", "Exkluderade från den nationella gemenskapen genom arbetslöshet?" som är uppdelat i "Arbetslöshet" och "Språk som inkluderande och exkluderande" samt "Svenskhet och Vithet".

5.1 Tillhörighet

Intervjupersonerna berättade om hur de mådde och en av de avgörande faktorer för intervjupersonernas välmående var känslan av att tillhöra. Det gällde inte endast i landet de migrerade till utan även i deras hemland. Att inte tillhöra en viss grupp eller en viss gemenskap å andra sidan skapar en känsla av exkludering skriver Nina Lykke (2011). Jane uttryckte att hon inte tillhörde en grupp i skolan utan alltid höll sig för sig själv. Jane berättade vidare att hon aldrig kände sig som en amerikan:

Who I am is who I am. I don't really identify with being an American/.../ I came from an immigrant family/.../ growing up, we lived in like a neighbourhood where /.../ 99% were Caucasian, white and we were like the only Asian family.. so that's why I felt out of place.

Hon kände ingen tillhörighet i det område hennes familj bodde i, något som även påverkade hennes identifiering som Amerikan.

¹⁶ Ett multietniskt område i Sverige som ses som problematiskt är exempelvis Rosengård i Malmö (Schierup & Ålund 2011). Det var alltså inte sådana områden som tre av intervjukvinnorna bodde i.

Katie berättade att hon ville till Sverige för att hon ville ha "socialism", hon berättade att hon var "trött på det" och med det uttrycket menade hon bland annat högerpolitiken och abortmotståndet i USA bland annat:

...Det var många gånger som jag läste nyheterna och då var det Bush som var president och det var hemskt och det var jättehemskt...så jag var typ..om jag bara kunde...alltså ha lite socialism faktiskt.

Hon sade att Sverige levde upp till hennes förväntningar på att vara ett mer socialistiskt land. Att bo i ett land med politiska värderingar som hon kan ställa sig bakom betyder inte nödvändigtvis att hon blir accepterad som svensk av andra. På frågan om hon kände sig svensk svarade Katie:

Ja, det är en bra fråga och jag känner mig, alltså, jag känner mig inte svensk och...det är mest på grund av att andra inte betraktar mig som svensk...om alla andra skulle betrakta mig som svensk skulle jag absolut faktiskt känna mig som svensk.

Eduards (2007) skriver att den svenska "vi"-känslan kräver en identifikation med landets politik, bland annat. Detta uppfyllde Katie och hon gjorde en tydlig skillnad på svensk och amerikansk politik. Citatet synliggör att det behövs mer för att bli betraktad som svensk. Ett sådant är att delta i det som kännetecknar svensk kultur. Följande berättelse återger ett sådant deltagande.

Jane berättade att hon blivit "mer svensk", dels genom mat. Hon sade "..for breakfast we eat knäckebröd and then macka". Hon berättade också att i Sverige kände hon sig "equal to everybody". Hon berättade hur hon älskar att baka och att hon hade drömmar om att öppna ett eget bageri i Sverige. Vid frågan om skillnaden är stor på fikakulturen i USA och Sverige, sade Jane "I don't think fika culture exists/.../ in the U.S. I mean people meet up for like "hey let's meet up" and they go for a coffee, but it's not like fika every single day". Här identifierar sig Jane med den svenska kulturen, ett av de kriterier som Eduards menar krävs för att komma in i den svenska gemenskapen (Eduards 2007). I Olivias berättelser återkommer liknande aspekter än de som jag tidigare presenterade med hjälp av citat från Janes intervju:

I guess I am British but I've never really felt like a British person so much/.../ my family doesn't really look British. We are a sort of just mixed up bunch of people, so maybe I never felt really British, British.

Olivia berättade att när hon först kom till Sverige hade hon ofta sett det negativa i det svenska samhället. Hon tyckte exempelvis att svenskar var oartiga, men efter hand slutade hon lägga märke till sådana saker och började se det hon tyckte var bra. I Sverige hade hon börjat säga "We in Sweden, we like this or we in Sweden, we do that". Som jag tolkar hennes uttalande identifierade hon sig med svenskar genom praktiker och även det politiska systemet:

Just things like the ..the systems you know like the fact that you have child care for people, it's affordable so that everyone can go back to work, makes total sense to me, it just works. And the health care system seems to me to be wonderful and it works and we also have free health care in the UK but that's total chaos.

I och med att Olivia upptäckte den svenska välfärden började hon inkludera sig i ett svenskt "vi". Samtidigt började hon upptäcka negativa aspekter i det engelska samhället hon växt upp i. Även Katie nämnde ett antal saker som hon ansåg är mer positiva i Sverige. Hon berättade att hon uppskattade föräldraledigheten i Sverige:

Möjligheten att ha barn över huvud taget är helt fantastisk. Det är jättebra..ehm jag hoppas att saker förändras i USA för nu är det jättehemskt, kvinnors rättigheter och alltså...det fanns knappt någon pappa som tog ledigt.

Både Olivia och Katie framhävde svensk (lagstiftad) jämställdhet och välfärden som något positivt och satte det emot situationen i deras hemländer där såväl föräldraledigheten och tillgång till kommunala dagis är begränsade. Här återkommer det som Eduards också skriver om, nämligen att ställa sig bakom landets politik är en del av att känna svensk tillhörighet (Eduards 2007).

5.2 Exkluderade från den nationella gemenskapen genom arbetslöshet?

5.2.1 Arbetslöshet

Schierup och Ålund (2011) som presenteras under tidigare forskning har skrivit om politiken kring invandring i Sverige och i början av 2000-talet ökade arbetslösheten, främst bland de med invandrarbakgrund (Schierup & Ålund 2011). Samtidigt anses just en anställning vara den lösning för att invandrare ska komma in i det svenska samhället (Reyes & Mulinari 2014). I denna del kommer mina intervjupersoners erfarenheter av arbetslöshet att analyseras.

Arbetslöshet var något som alla kvinnor utom Jane, som varit i Sverige kortast tid, befunnit sig i.

Trots att två av kvinnorna, Olivia och Katie, hade fast anställning när intervjuerna ägde rum dominerade deras berättelser av tiden de var arbetslösa. Jag kommer att tydliggöra att erfarenheter av arbetslöshet påverkar deras känsla av tillhörighet i Sverige och de länder de tidigare bott i.

Olivia berättade om de anställningar hon haft i olika länder i världen, men att hon haft svårt att få ett lönearbete i Sverige:

I did a lot of job applications, I got interviewed for one job and, ehm, I didn't get that. And then I didn't really get anything, I didn't get any calls, I even offered my services for free to get experience. I didn't get any calls back and I would be really 'hello, yes I sent you an email, I want to work for free for you'. No. Nothing.

Olivia berättade att hon först hade trott att hon inte kunde få jobb på grund av att hennes svenska inte var tillräckligt bra. Hennes sambo hade misstänkt att det var hennes ålder som gjorde att hon inte fick någon anställning, eftersom hon var över trettio och det är en ålder då många skaffar barn. Sedan berättade Olivia att hon upptäckt att en gravid kvinna hade fått en tjänst som hon hade sökt:

That was a really tough period for me and I really didn't have any money left, no savings and I had to ask my boyfriend every time I wanted to have money for something.

En intersektionell analys av hennes berättelse synliggör att det är samverkan mellan Olivias position som kvinna, hennes ålder (i trettioårsåldern) samt att hon var invandrare som resulterade i Olivias upplevelser av sin situation.

Kön är en central princip för det ekonomiska systemet eftersom det strukturerar gränser mellan offentligt och privat samt mellan "produktivt" arbete och obetalt "icke-produktivt" arbete. (Reyes & Mulinari 2014 s.49)

Som jag skrev ovan kommer Olivia från England, men som migrant inom EU och bosatt i Sverige kunde Olivia inte få bidrag från varken England eller Sverige eftersom hon inte var svensk medborgare. För invandrarkvinnor inom EU som har svenska män skapar det alltså en ekonomisk beroendeposition av männen och därmed bidrar till ojämlikhet mellan män och kvinnor samt förstärker heteronormen (Reyes & Mulinari 2014) då invandrarkvinnans svenska

man får stå för försörjningen. Här sker också en hierarkisering mellan de invandrarkvinnor som kan få och de som inte kan få ekonomiskt bidrag.

Katie berättade om sin frustration då hon hade fått permanent uppehållstillstånd men väntade på svenskt medborgarskap: "Jag kunde inte ens jobba i Danmark". Katies möjligheter till betalt arbete är med andra ord begränsade på grund av en lagstiftning som gör att hon inte kan delta i den danska arbetsmarknaden. Mulinari och Reyes (2014) skriver hur betalt arbete ses som ett "grundläggande villkor för att uppnå ett fullvärdigt medborgarskap" (2014 s.104):

Inträdet i arbetslivet görs till den självklara, och oftast enda legitima ingången, till ett fullvärdigt medborgarskap och till lika villkor för alla medborgare oavsett kön, etnicitet, sexualitet mm. (Reyes & Mulinari 2014 s.105)

Alltså är det medlet som ska ge ett fullvärdigt medborgarskap reglerat och begränsat genom lagstiftningar som förhindrar invandrare från att få anställningar innan de fått svenskt medborgarskap (Riksdagen 2001:82) .

Lucy berättade att hon blivit frustrerad när hon inte fått ett lönearbete efter hon avslutat sin SFI kurs eftersom hon hade haft en föreställning att hon lätt skulle få jobb efter att hon fullföljt kursen:

Job searching obviously isn't easy for anyone these days..but, ehm, after you finish Swedish for immigrants you lose that tax bonus..so they..basically won't hire you if you are a foreigner because there are a ton of people who come out from Swedish for immigrants who can't speak Swedish. They can read and write, but not speak 'cause that's not something focused on.

En föreställning som Lucy själv delar, samtidigt som hon själv inte ser sig tillhöra denna grupp. "I definitely would say that I have it..easier..than a lot of immigrants because I've..integrated better." När jag frågade varför hon känner så berättade Lucy att det är för att hon försöker prata svenska i vardagliga sammanhang. Till skillnad från den rådande diskursen att det är anställning som leder till integration hävdar Lucy att språkfärdigheter är en viktig del i integrationen. Reyes och Mulinari skriver:

Exkludering och skapandet av sociala och symboliska 'andra' utgör en grundläggande del i den föreställda gemenskap som skriver in antagonistiska sociala och ekonomiska relationer i termer av ursprungliga etniska/nationella motsättningar. (Reyes & Mulinari 2014 s.30)

I citatet ovan differentierade Lucy sig mot "andra invandrare" för att själv inkludera sig i "den svenska gemenskapen" med det tillgängliga medlet hon hade, sina färdigheter i det svenska språket. I nästa del kommer kvinnornas relationen mellan språk och nationalitet analyseras närmre.

5.2.2 Språk som inkluderande och exkluderande

“It’s nice because it doesn’t feel like I’m an American anymore” sade Lucy när hon berättade att hon pratat svenska med en vän som också är invandrare. Eftersom svenska är språket Lucy talade med sin vän kan detta ses som ett försök att känna sig svensk. Lucy berättade hur en SFI- lärare hade lärt henne att säga ordet “torg” med en tung betoning på g:et. Lucy trodde läraren lärde dem att säga ordet torg på ett visst sätt eftersom denne trodde (enligt Lucy) att svenskar enklare skulle förstå vad de sa då “that sound is really hard for us [Americans] to say”. När Lucy talade om språk identifierade hon sig som en amerikan som har problem att uttala vissa “svenska” ord. Samtidigt ville hon inte att andra skulle se henne som amerikan. Hon berättade stolt om ett tillfälle då hon hade misstagits för att "vara svensk". Sättet Lucy berättade detta på, hon satte sig mer rak i ryggen, visar på en stolthet att hon bemästrat språket. Min tolkning av det Lucy berättat, att hon tyckte det var trevligt när hon inte kände sig som amerikan, att hon pratade svenska med sin vän, samt att hon misstagits för vara svensk är att Lucys stolthet inte bara handlar om att hon bemästrat ett nytt språk men för att hon uppfattats som svensk.

Att Lucy hade uppfattats som svensk ger Lucy ett inträde i den svenska nationella gemenskapen. Detta har då skett genom en samverkan mellan kategorierna vithet och "tala svenska". Sin del i den nationella gemenskapen använder Lucy för att upprätthålla de svenska nationella osynliga gränser genom att exkludera "andra" invandrare, som hon anser inte talar lika bra svenska som henne, från den svenska gemenskapen. Som Reyes och Mulinari (2014) skriver är det "avståndstagande" från de inom som har fått inträde i den nationella identiteten (Reyes & Mulinari 2014 s.30) från de andra som "reproducerar /.../ett system av ojämlikhet och

exkludering" (ibid. s.30). Vitheten blir alltså en markör av tillhörighet, något som även finns hos Katie och Olivia men som är omöjlig att nå för Jane då hon endast har asiatiskt påbrå.

Olivia talade inte svenska i offentliga sammanhang. Hon nämnde att hon kände sig oartig om hon förväntade sig av andra att andra pratade engelska med henne något som hon tolkade med till att hon ställer krav på andra att anpassa sig efter hennes behov. Det, och för att öka sina chanser att få en anställning, var anledningarna till varför Olivia läst SFI i tre månader. Olivia hade, till skillnad från kvinnorna som var utom-EU invandrare, inte fått något bidrag när hon blev klar med sin SFI-utbildning. När hon ifrågasatt detta fick hon förklarat att hon hade "fel" invandrarstatus. Reyes och Mulinari (2014) skriver om den utsatthet invandrarkvinnor har i den globala världen:

Allt fler måste organisera livet och försörjningen utifrån en norm som definierar kriterierna för social tillhörighet och politisk delaktighet utifrån nationellt ursprung och blodsband.
(Reyes & Mulinari 2014 s.22)

Det är alltså nationens ideologiska diskurser och institutionella ramverk som skapar "skilda rättigheter för olika grupper av befolkningen" (Reyes & Mulinari 2014 s.111). Olivia befann sig alltså i en grupp som hamnade mellan olika länders institutionella ramverk i en global värld och hade inte möjlighet att ta del av något lands välfärd.

5.3 Svenskhet och vithet

I sin intervju berättade Olivia att om man inte ser vit eller svensk ut så räknas man som invandrare, trots att man är född i Sverige:

I, as an immigrant, I'm not considered an immigrant by most people but people who are born here, but don't look white and Swedish will be considered immigrants and I find that extremely uncomfortable¹⁷.

Olivia har alltså upptäckt att hon blir definierad som svensk, trots att hon själv inte identifierar sig som svensk, vilket bidrar till en känsla av obehag. Hennes obehag kommer också från att hon märker hur de som hon anser borde vara en del av den svenska gemenskapen, då de är födda i Sverige, blir markerade som "de andra". Då globaliseringen ökat har även xenofobin ökat

¹⁷ Olivia hade en stark betoning på dessa ord, därav understrykningen.

(Schierup & Ålund 2011) vilket gör att det kommer nya metoder för att stänga ute den "andre" ur den nationella gemenskapen (Reyes & Mulinari 2014). Detta görs genom ett inkluderande av vithet och utestängningen av icke-vithet (Reyes & Mulinari 2014) vilket är det Olivia reagerade på.

"I think Swedish people are afraid of confrontation" sa Jane, vilket ledde till ett samtal oss emellan om hur människor ibland inte vet vad som är rätt eller fel, att de inte vet hur det är bäst att agera, och att ibland kanske människor helt enkelt inte vet att något de gör ses som "fel" varpå Jane sa "Especially most of the immigrants, who come from like Serbia, they don't understand /.../so they do things their way, still". Vad detta "their way" är gick inte Jane närmre in på. Men här visar hon också en bild av invandrare som inte gör "som svenskar skall göra". Jane skapar med detta en hierarki mellan invandrare.

Själv hade Jane blivit drabbad av just föreställningar om "den andra". Vid frågan om Jane upplevt rasism i Sverige (då hon tidigare nämnt att hon och hennes bror blivit drabbade av det i USA) sade hon nej, dock längre fram i samtalet sa Jane:

You know something funny..I guess it is kind of racist but people think I'm like a mail-order bride?/.../You pay a girl to come here to live with you. That's what people thought I was/.../ I always felt the need to speak English so they know 'Hey! I'm not one of those'.

Jane var ovillig att se sig som offer för rasism trots att det påverkat hennes vardag. Hon sade senare "I could care less what they think about me". Vilka faktorer kan tolkas samverka bakom dessa citat? Jane hade arbetat som lärare i USA, och har man, barn och dessutom bra ekonomi. Med utbildning, giftermål och bra ekonomi borde Jane ha hög respektabilitet (Skeggs 1997), men dessa samverkar med etnicitet och kön, och då blir bilden en annan. Den etnicitet som hon tillskrivs kan göra att hon blir misstagen för någon som inte är respektabel, och därmed blir hon någon som tillhör kategorin "de andra". Hon berättade att folk aldrig sagt så rakt ut, men att hon kände blickar som sa "oh look at you, someone paid for you to be here".

Respektabiliteten, att vara en "bra" svensk kvinna är något åtråvärt enligt Eduards (2007) som jag presenterat i teoriavsnittet som den teoretiker som har skrivit om Moder Svea som en

nationell bild. Moder Svea är kvinna och Eduards skriver att det finns olika bilder av kvinnor, den ena är att kvinnor ska vara dygdfulla och den andra är att de blir erotiserade av män. Att någon skulle ha "betalat " för att Jane skulle komma till Sverige är därför varken respektabelt eller "svenskt". Att just Jane blir drabbad av denna form av diskriminering är för att hon har asiatiskt påbrå, och även för att hon är kvinna men även för att hennes man är vit. "But some people are like 'oh you are stealing our husbands'" förklarade Jane att hon hade hört ibland, vilket implicerar att då hennes man är vit antas han vara svensk eller tillhöra svenska kvinnor. Han inkluderas genom sin vithet men Jane utestängs som en av "de andra". Jane görs samtidigt ett "hot" genom att hon tros "stjåla" svenska män från svenska kvinnor samtidigt som hon hotar den svenska sedligheten (Eduards 2007 s.55).

Den vita mannen antas ha "köpt" den asiatiska kvinnan, det vill säga att den vita mannen per automatik antas äga den icke-vita kvinnan visar på att den vita mannen är högre upp i hierarkin än den asiatiska kvinnan. Etnicitet visar ännu en gång vara en mer legitim tillhörighet än språket när det handlar om nationalitetstillhörighet. I och med att Jane inte är vit försöker hon hävda sin nationalistiska tillhörighet genom att tala amerikanska och därmed visa att hon inte tillhör "de andra".

6. Slutsatser

Min avsikt med denna uppsats var att lyfta fram engelsktalande invandrarkvinnor som grupp. Jag har gett exempel på hur rasifierade, könade och i viss mån även klassbaserade föreställningar påverkar kvinnornas upplevda erfarenheter av nationalitet och inkludering/exkludering samtidigt som några av kvinnorna genom sina praktiker upprätthöll en exkludering av "andra". Ingen av kvinnorna berättade att de kände sig helt svenska och upplevde inte heller att andra såg dem som fullt svenska. Olivia och Katie hade en positiv inställning till Sverige som nation och den svenska nationaliteten än till sitt hemland och dess nationalitet. Trots att Katie som hade en fast anställning, och anställning framförs som vägen till ett fullständigt medborgarskap i svensk politik, upplevde inte Katie, som bott i Sverige i drygt tio år, var gift med en svenskfödd man, hade barn och talade bra svenska, att hon blev betraktad som svensk. Alltså krävs det mer än en relation till svensk politik, kultur, språkfärdigheter och etnicitet för invandrare från engelsktalande länder för att bli inkluderade i den svenska nationella identiteten. Men jag har

också visat att etnicitet samverkar med kön och att samverkan mellan dessa kategorier gör att en av kvinnorna, Jane som har asiatiskt påbrå, inte blir inkluderad i den svenska gemenskapen. Här spelar antaganden om respektabilitet och sedlighet en viktig roll. Respektabilitet och sedlighet antas tillhöra vita kvinnor och kvinnor som definieras som icke vita anses vara ett hot då de skapas som främlingar som hotar den svenska sedligheten (Eduards 2007). De andra kvinnorna berättade inte om några fall då de blivit utsatta för diskriminering på grund av etniskt ursprung.

Jag har även undersökt hur kvinnornas relation till arbetsmarknaden ändrats av att de migrerat till Sverige. Alla kvinnorna, utom Jane, hade varit arbetslösa en längre tid vilket skapat funderingar kring varför de inte kunde få ett arbete. Att inte behärska det svenska språket var bara en av de faktorer som påverkar kvinnors möjligheter i en situation där arbetslösheten ökar och välfärdssystemet nedmonteras och xenofobin ökar (Schierup & Ålund 2011). Detta hade speciellt drabbat Olivia då hon tidigare hade haft lättare att få jobb i andra länder. Även om flera av intervjupersonerna berättat hur det har hänt att de blivit sedda som svenskar hade det blivit tydligt att de inte var svenskfödda efter att de talat svenska en längre stund. Jane däremot blev aldrig sedd som svensk. Hennes asiatiska påbrå aktualiserade att hon misstogs för en "mail order bride".

Studien visar hur tillgång till den svenska gemenskapen, och även den svenska nationen är en hierarkisk steg där vithet samverkar med språkfärdigheter och födelseland. För att utveckla detta mer vill jag uppmana till fler studier om invandrargrupper, speciellt de invandrargrupper som inte brukar förknippas med begreppet invandrare i Sverige.

Litteraturförteckning

- Doucet, Andrea & Mauthner, Natasha S. (2012). "Knowing Responsibly: Ethics, Feminist Epistemologies and Methodologies". *I Ethics in Qualitative Research*. Miller, Tina & Birch, Maxine & Mauthner, Melanie & Jessop (red). London: Sage (20150514)
- Esseveld, Johanna & Larsson, Lisbeth (red.) (1996). *Kvinnopolitiska nyckeltexter*. Malmö: Studentlitteratur
- Esseveld, Johanna & Mulinari, Diana (2015). "Kön och genus som analytiska begrepp". I Hedlund, Anna, Björk, Sofia & Gréen, Oksana Shmulyar (red.) (2015). *Feministiskt tänkande och sociologi: Teorier, begrepp och tillämpningar*. Lund: Studentlitteratur s. 61-71.
- Goldring, Luin (2002). "The Mexican State and Transmigrant Organizations: Negotiating the Boundaries of Membership and Participation", *Latin American Research Review*, vol 37, N. 3: 55-99. (20150320)
- Hennink, Monique & Hutter, Inge & Bailey, Ajay (2010). *Qualitative Research Method*. London: SAGE Publications
- Hirdman, Yvonne (1988). *Genussystemet reflexioner kring kvinnors sociala underordning* Uppsala : Maktutredningen, 1988, 35s.
- Lundström, Catrin (2010). "Transnationell vithet: Svenska migrantkvinnor i USA och Singapore". *Tidskrift för genusvetenskap* nr.1-2 2010: 25-45.
<http://ojs.ub.gu.se/ojs/index.php/tgv/article/view/777/716> (2015-04-04)
- Lykke, Nina (2003). "Intersektionalitet- ett användbart begrepp för genusforskningen" *Kvinnovetenskaplig tidsskrift*. 2003, Vol 1: 47-57. <http://www.jamstall.nu/wp-content/uploads/2014/02/Intersektionalitet-Nina-Lykke.pdf> (2015-02-25)
- Lykke, Nina (2011). *Feminist Studies: A Guide to Intersectional Theory, Methodology and Writing*. New York: Routledge
- McIlwaine, Cathy (2010). "Migrant Machismos: Exploring Gender Ideologies and Practices among Latin American Migrants in London from a Multi-scalar Perspective". *Gender, Place and Culture: A Journal of Feminist Geography*, Vol. 17, No. 3, June 2010: 281–300. <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09663691003737579> (2014-04-11)
- Nordenstam, Kerstin (2003). *Genusperspektiv på språk*. Stockholm: Högskoleverket.

Pessar R. Patricia & Mahler J. Sarah (2003). "Transnational Migration: Bringing Gender", *International Migration Review*, Vol. 37, No. 3, Transnational Migration: International Perspectives, 2003 : 812-846.

http://www.jstor.org/stable/30037758?seq=1#page_scan_tab_contents (2015-03-15)

Reyes, Paulina (de los) & Mulinari, Diana (2014). *Intersektionalitet: Kritiska reflektioner över (o)jämlighetenslandskap*. Malmö: Liber

Schierup, Carl Ulrik & Ålund, Alexandra (2011). "The End of Swedish Exceptionalism? Citizenship, Neoliberalism and the Politics of Exclusion" . *Race & Class: A Journal on Racism, Empire and Globalisation*. July 2011 vol. 53 no. 1: 45- 64.

<http://rac.sagepub.com.ludwig.lub.lu.se/content/53/1/45.full.pdf+html> (Hämtad 14 Maj 2014)

Seale, Clive (red) (1998). *Researching Society and Culture*. London: Sage Publications.

Skeggs, Beverly (2006). *Att bli respektabel: Konstruktioner av klass och kön*. Göteborg: Daidalos

Andra källor

2001:82, *Lag (2001:82) om svenskt medborgarskap*. Stockholm: Sveriges Riksdag

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-200182-om-svenskt-medbo_sfs-2001-82/ (2015-05-21)

Ds 2000:43. *Begreppet invandrare: användning i myndigheters verksamhet*. Stockholm:

Regeringskansliet, Kulturdepartementet.

<http://www.regeringen.se/content/1/c4/18/78/6e54e14b.pdf> (2015-05-21)

Mellin, Lena (2014). För och emot att SD fäller budgeten. *Aftonbladet*, 10 nov:

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/lenamellin/article19835606.ab> (2015-02-20)

Svensson, Niklas (2014). Stefan Löfven utlyser nyval i mars. *Expressen*, 3 dec:

<http://www.expressen.se/nyheter/stefan-lofven-utlyser-nyval-i-mars-2015/> (2015-02-20)

Bilaga 1

Antal invandrade kvinnor från Storbritannien och Nordirland samt USA i Sverige 2014.

	2014
StorbritannienochNordirland	
20-24 år	
Kvinnor	377
25-29 år	
Kvinnor	615
30-34 år	
Kvinnor	677
TOTALT:	1669
USA	
20-24 år	
Kvinnor	593
25-29 år	
Kvinnor	882
30-34 år	
Kvinnor	845
TOTALT:	2320
USA och GB tillsammans	3989

Källa:

http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__BE__BE0101__BE0101E/UtrikesFoddaR/table/tableViewLayout1/?rxid=b4d12919-132d-45f0-900d-328fefe30dd

Bilaga 2

Intervjuguide - Migration

Life in the US/England: How was your life in the US/England?

Studies, work, how did you think about your nation identity when you lived in the US/England?

Migration: What were your expectations about the migration?

Did your expectations come true? Why/why not?

Process: How was the migration process?

A lot of paperwork? Visa?

Life in Sweden: How are you life here in Sweden?

Work, studies, integration in Sweden,

Future: What is your future plans?

Do you think you are staying here in Sweden? Going back?

Last questions:

Do you feel like an American/ British, or a Swede, or anything else?

Why?

Do you think about your migration as a turning point in your life?

Bilaga 3. Meddelandet till föreningarna som vidarebefodrades till deras medlemmar.

Hello,

My name is Nina Nilén and I am currently studying the bachelor course in Sociology at Lund's University. I am writing to you because I would like to ask if you have some members (I am looking for woman in the ages 20-30 or close to that) who would like to participate in interviews. The interviews would be about the everyday life of the persons who wants to participate. It would be about the everyday life before and after the person moved to Sweden. My interest in this is to see how the everyday life changes and what in the person changes with it when a person moves freely from one country to another. The interviews will be around one-two hours.

It is only I and one other person who will actually see the interview; I will change the name of the participant before the other person can see it. I will also anonymize the interview person so they don't have to compromise their integrity.

Those who are interested in participating could either contact me at: [min mailadress] or if you would give me their contact information I could contact them.

Kind Regards,

Nina Nilén